

A NÉMET NEMZETI SZOCIALIZMUS JOGSZEMLÉLETE

A VILÁG SAJTÓJA a nemzeti szocialista kormányzatot Németországban jó részben mint az önkény és a megfélemlítés uralomrajutását állította be; ennek következtében az egész mozgalom úgy szerepelt a külföldi szemlélő előtt, mint a joguralom teljes megtagadása. Így érthető érdeklődés előzte meg azt a német jogászgyűlést, amelyet az új rendszer korszakában első ízben most október elején tartottak meg. Sokan felvetették a kérdést, hogy lehet-e még a harmadik német birodalomban jogról és jogállamról beszélni. A német nemzeti szocialista jogászsövetség meghívása folytán e sorok írójának módjában volt a lipcsei német jogászgyűlésen résztvenni. A helyszínen szerzett közvetlen tapasztalatok alapján, felhasználva a jogászgyűlés előadásainak és a legújabb német jogi irodalomnak anyagát is, az alábbiakban megkísérlem ismertetni a német szocializmus jogszemléletét.

Természetesen teljesen kialakult új jogi rendszerről ma még nem lehet szó. A jogászgyűlés vezető egyéniségei elismerték, hogy az új jogrendszer kialakítása még a jövő feladata. Épp ebből a célból állították fel a jogászgyűlés alkalmából az „Akademie für deutsches Recht“ elnevezésű szervezetet, amely tekintélyes jogászokból és gyakorlati férfiakból összeállítva, hivatva lesz a német jog egész területét átdolgozni és a jogot a német nemzeti szocializmus szolgálatába állítani. Az új jogszemléletnek az alapelvei azonban már kialakultak, az előadásokban és az eddig is közzétett tanulmányokban határozottan ki-domborodtak. Ilyen módon már ma meg lehet jelölni azt az irányt, amely felé a német jogot fejleszteni kívánják.

Állandóan visszatért a jogászgyűlésen annak hangoztatása, hogy a nemzeti szocializmus nem ellensége a jognak; ellenkezőleg jogállamot akar építeni annak minden követelményeivel. A jog a nép belső meggyőződésének, érzelmi világának külső megnyilvánulása, a nemzet külső formája; a jog eszköz a nemzeti erő érvényesítésére. A német nép mindig a jognak népe volt és a jog eszközeit az új ideálok érvényesítésében sem nélkülözheti. Sőt az új rendszerben a jog jelentőségének, népszerűségének és tekintélyének még sokszorososan meg kell növekednie. Büszkén emlegették, hogy a régi jogászgyűlések egy zártkörű szaktestületnek bizalmas tanácskozásai voltak, elzárkózva az élettől, semmi érdeklődést a közvéleményből ki nem váltva; a jogászgyűlés új típusát az egész nép, a tömegek közérdeklődése kíséri. Mert ezeken az új jogászgyűléseken az egész nemzet életbevágó kérdéseit beszélük meg és akarják a jog eszközeivel érvényesíteni. Az új jogászgyűlés nemzeti

megnyilatkozás volt, amelyben tízezrek vettek részt, amely hatalmas felvonulásokkal volt kapcsolatos, amelynek tárgyalásait az egész német közvélemény figyelme kísérte, amelyről a sajtó állandóan részletes ismertetéseket közölt.

A nemzeti szocializmus tehát nem önkényt akar, hanem jogrendet. A hivatásos tisztviselőség visszaállításáról szóló törvény indoklása büszkén hivatkozik arra, hogy nem kívánnak a kormány részére általános felhatalmazást igénybe venni az elbocsátandó tisztviselők személyének a kiválogatására nézve, hanem már a törvényben megjelölik azokat a tisztviselőcsoportokat, amelyeket el kell bocsátani vagy nyugdíjazni. Az új rendszer tiszteli a bíró függetlenségét; Frank bajor igazságügyminiszter kijelentése szerint a nemzeti szocializmus elég erős ahhoz, hogy elbírnja a független bírakat. A lipcsei Reichsgericht magas bírói testületé bírói talárban üdvözölte a Reichsgericht elé vonult jogászságot és ezzel nyíltan kifejezésre juttatta, hogy a nemzeti szocializmus jogi rendszere iránt tisztelettel van. A nemzeti szocializmus az önkény megelőzésére általában vissza akarja szorítani úgy az igazságszolgáltatásban, mint a közigazgatásban a tanácsrendszert, amely a felelősséget elhomályosítja, az egységes vezetést kockáztatja.

A nemzeti szocializmus tehát jogrendet akar, de nem az eddigi rendszer fenntartását, hanem új jogot, a jognak a megújítását. Szerintük forradalmi jog ez, de nem a romboló, hanem az építő munkának a forradalmi joga. Ez az új jog lesz hivatva kifejezésre juttatni a német nép új elhatározásait, élni akarását, egységét és elszántságát. Az új jog eszközzé válik az újjáépítés munkájában, fegyverré a nemzeti akarat érvényesítésére.

Ez az új jog nem lesz a jogászosztálynak nehezen hozzáférhető, bonyolult, mesterséges joga (Juristenrecht), hanem a nép joga, amely egyszerű, világos, gyorsan alkalmazható (Volksrecht). Az eddigi kor szakadékot teremtett a nép jogi gondolkozása és a jogászosztály jogkezelése között; a nép elidegenedett a jogtól, amelyet nem értett és amely nem alkalmazkodott az ő igényeihez; a nép bizalmatlanná vált a jogászosztály iránt. A perben nem az igazság és a bíró, de a felek uralkodtak, az ügyvéd fele érdekeinek egyoldalú képviselőjévé vált. Ebből a válságból (Rechtsnot) ki kell a német jogot mozdítani, a jogot az élet követelményeihez alkalmazni, a jogászrendet a német közösség életébe visszakapcsolni. Véget kell vetni annak az igazságszolgáltatásnak, amely egy osztály vagy rend jogi felfogását kényszeríti rá az egész nemzetre és olyan jogot kell alkotni és végrehajtani, amely jog az egész nép jogi felfogását tükrözi.

Az új jog nem lehet merev jog, hanem rugalmas. A törvényesség nem lehet akadály az igazság érvényesítésében; a paragrafus nem lehet zsarnok és nem béníthatja meg a nemzet életét. A jog résein ne bújhassanak át bűnösök és a bíró ne legyen kénytelen kötött kézzel nézni a jog kijátszását. A formális jog felett is uralkodni kell a jog szellemének, amely a nemzeti akaratban él és amelynek a bíró is szolgája.

Az új jognak az alapja az erkölcs. Az eddigi kor materiális vüág-felfogás érvényesülését tette lehetővé; ez a világfelfogás az anyagi elposványosodást, a kizsákmányoló irányzat az erkölcs teljes aláhanyat-

lását vonta maga után. Az új világnézettel vissza kell állítani a jó erkölcsöknek az uralmát, biztosítani a becsület, a vallás és a családi élet kellő védelmét. A német nép úri faj, amely a saját földjén uralkodni akar; vissza kell adni neki faji öntudatát, bogy ezt a hivatását betölthesse. A további hanyatlásnak gátat kell vetni, és ez csak úgy lehetséges, ha jog és bíró az új irányzat szolgálatába áll.

Az új jogi világnézet középpontjában a faj áll. Az antiszemitizmus csak negatív szemlélet; a nemzeti szocializmus pozitív programja a német nép fajtisztaságának fenntartása, a német faj védelme és fejlesztése. Csak úgy lehet a nép és jog eggyé, ha a jog a faji sajátosságokat juttatja kifejezésre. A faj a németiség alkotó- és fenntartó ereje. Amely nép fajának lényegét fel nem ismeri és nem védi, elveszti külön egyéniségét; az ilyen nép egyszerű tömeggé lesz. A jog feladata tehát a német élet jellegzetes tartalmát, a fajt felismerni és fenntartani. Az ilyen értelemben vett jogtudomány művelésére természetesen csak a német fajúak lehetnek alkalmasak.

A nemzeti szocializmus jogrendszerében a közérdek elve vezető szerepet játszik. Az individuális és liberális világfelfogás az egyént állítja középpontba, túlbecsüli a tulajdon fogalmát, öncéllá teszi a szabadságot. A liberális világfelfogás elnézett minden irányzatot, megtűrt minden gondolatot, még az állam ellenségeivel sem szállt szembe. A nemzeti szocialista elgondolás kiindulópontja a nép, vezérelve a közkötelesség és a közérdek. Az egyén csak mint a köz tagja jöhet számba, cselekvését mindig a köz szempontjából kell mérlegelni, az egyes összekötőkapocs az ősök és az utódok között és e kapocsnak értékét a közszolgálat adja meg; a közhaszonnak a magánhaszon előtt érvényesülni kell. Az új felfogás a közérdekűség elvéből indul ki, a magánjog és közjog merev elhatárolását megszünteti, a tulajdon túlkapásait korlátozza.

A nemzeti szocializmus nemzeti jogot akar és ebben a tekintetben visszatérést keres az ősgermán joghoz. A német faj különleges felfogását visszatükröző ősi jogot a XV. században kezdte a római jog kiszorítani. A római jog térhódítása előnyére szolgált volna a német jognak, ha csupán arra szorítkozott volna, hogy a német jog szétágazó szabályaiba a maga technikai tökéletességével rendet, egységet hozzon. Azonban a római jog nem mint barát jött, hanem mint ellenség. Ez a betolakodott, idegen nyelvű jog megbontotta a nép és jog egységét. A népre egy idegen világszemlélet szabályait kényszerítette, a középkori skolasztikus felfogást beoltotta az élő jelenbe. Külön jogászosztály közbeiktatása vált szükségessé, amely a német nép részére az idegen jog szabályait közvetítette. A nemzeti szocializmus a német jog újjáéledését hozza.

A nemzeti szocializmus nem barátja a parlamentarizmusnak. A demokrácia idegen a néptől, mert összecseréli a népet a tömeggel. Tekintélyre van szükség, amely felüláll a korszellem hullámain, az egyéni érvényesülés kicsinyes játékein. Tekintély kell, amelyben minden polgár bíz, mert csak a nép javát akarja. Nagy Frigyes abszolutizmusa a nemzet érdekei szempontjából sokkal előnyösebb volt, mint a parlamentarizmus, amely újabbban az egyes rendek érdeképvisele-

teivé süllyedt. A kormány nem lehet egy csoport vagy egy rend ügyvivője, hanem csak az egész népé. Ilyen kormányzatot azonban szótöbbséges döntéssel nem lehet alkotni, a nép érdekeit pártoktól függő kormány nem tudja elég erélyesen képviselni. Ehhez független, pártatlan határozott vezetés kell; az ilyen vezetés a nép diktatúráját jelenti. A demokrácia határozatlan irányú, vezetés nélküli korszakát biztos politikai vezetésnek kell felváltania, amely az alkotmány formális rendelkezéseinek határozott tartalmat ad, a fejlődés irányát megjelöli (Führersystem).

Ezt a vezetést a nemzeti szocialista párt és annak vezére adja meg. Az új rend jellegzetes vonása a párt és jog sajátos összekapcsolása. A nemzeti szocialista párt kezébe vett minden közhatalmat, a parlamentet, az államtanácsot, a közigazgatást, a sajtót és rádiót, stb. Minden más párt megszűnt; aki nem tagja a nemzeti szocialista pártnak, az nem lehet vezető, legfeljebb szakértő. A párt vezére: Hitler egyúttal birodalmi kancellár, a párt alvezérei miniszterek és helytartók. Tehát teljes egység van a párt és az állam között, a párt a formális alkotmányt élő tartalommal tölti meg.

A nemzeti szocializmus nem kedvez annak a szétdaraboltságnak, amely a német nép erejét annyi időn keresztül bénította. A birodalmi jog csak az egységes állam célját szolgálhatja. Az ország, jog, pártok, osztályok szerint való elaprózást nem lehet fenntartani. Az új rendszer máris megszüntette az egyes országok állami különállását és az egyes országok élére helytartókat állított. Nem lehet ugyanis túrni, hogy valamely ország külön utakon járjon, sőt esetleg a német nép egyetemes érdekeivel egyenesen szembehelyezkedjék. Nem szabad hagyni, hogy az egyik ország pert folytasson a birodalom ellen. Az eddigi zűrzavar helyébe egységes világnézet kell, amely nélkül egységes népről nem lehet beszélni. Az önkormányzatot azonban az új rendszer tiszteltben kívánja tartani.

A nemzeti szocializmus elismeri minden népnek azt a jogát, hogy állami életét saját tetszése szerint rendezze be. Nem folytat hódító politikát, tisztel más fajokat és minden néppel barátságban kíván lenni; de természetesen nem hagyhatja figyelmen kívül a külföldi német kisebbségek érdekeit. Viszont a zsidókérdés nem kisebbségi probléma, minthogy a zsidóságnak nincs külön nyelve és nemzetisége.

Csak vázlatosan ismertettem a fentiekben azokat az alapelveket, amelyeken a német nemzeti szocializmus jogszemlélete nyugszik; a bírálattól is tartózkodtam. Az kétségtelen, hogy a hangoztatott elvek nagy része nem új, egy része pedig nem forrott még ki. De kétségtelen, hogy ez a jogszemlélet az utóbbi idők liberális-materialista jogfelfogásával szemben hatalmas visszahatás, melyet a mai német kormányrendszer nagy erővel törekszik táplálni.

EGYED ISTVÁN